

DOKUMENTUM

Rovatunkban ezúttal az Európai Unió oktatási és kutatási „árnyékminisztériumának” két szövegét tesszük közzé. Az első az ún. *második számú Delors-csomagterv* részleteit magyarázza el az európai integráció folyamatának alapelemeiben már járatos olvasónak. E csomagterv – (Nyugat-) Európa csökkenő nemzetközi versenyképességét érzékelve, elsősorban a francia állami iparpolitika hagyományait folytatva – az emberi erőforrások fejlesztése és a tudományos kutatás területén eszközölt nagyberuházásoktól reméli a kedvezőtlen folyamatok megállítását.

A második szöveg a maastrichti szerződés előtti *Európai Közösségnek* (EK) azt az 1991-es – véletlenül szintén Maastricht-ban elfogadott – *határozatát* közli, amely az Európai Közösséget létrehozó dokumentumot módosítja; továbbra is tartózkodva a nemzeti oktatásügyek legitimitásának és szuverenitásának megkérdőjelezésétől. Ugyanakkor a dokumentum – főleg a szakképzés területén – már önálló európai *politikák* szükségességéről és prioritásairól szól.

OKTATÁS ÉS SZAKKÉPZÉS[†]

1991 decemberében, a hollandiai Maastricht-ban az állam- és kormányfők elfogadták egy új megállapodás tervezetét, amelyet fokozatosan ratifikálnak a tagországok. Ennek alapján a bizottság 1992. február 11-én előterjesztette a Maastricht-ban született döntések megvalósítását szolgáló javaslatokat. Ezek nyilvánosságra kerültek a COM(92)2000 számú Közleményben, és kiegészítik a II. számú Delors csomagtervet, tartalmazzák az 1993 és 1997 között érvényesíteni kívánt célkitűzések döntő elemeit. A célkitűzések irányultsága kettős. Meg kell teremteni a gazdasági közeledés feltételeit, ami elengedhetetlen az 1997. január 1-től tervezett teljes gazdasági és pénzügyi unió életbelépéséhez; másrészt versenyképesebbé kell tenni a Közösség gazdasági és üzleti életét.

A Közlemény értékeli az Egységes Európára vonatkozó egyezményt is. Kiemeli a szociális tevékenység fejlődését. Ezen a területen – a dolgozók alapvető szociális jogait tartalmazó közös okmány elfogadásának következtében – valóságos újjászületésnek lehetünk tanúi.

[†] Education & Training. From the Single Act to Maastricht and beyond: the means to match our ambitions. The 'Delors II package'. *Education & Training*, No. 4. March, 1992. Az Egységes Európára vonatkozó egyezménytől Maastrichtig. Célkitűzéseink összehangolásának lehetőségei. Az Európai Unió Bizottságának Oktatási Szakképzési és Ifjúságpolitikai Főigazgatósága.

Még ha a tervezett szövegek mindegyikét nem is fogadták el, ez a közös okmány elindított bizonyos folyamatokat, és a Maastricht-i Szerződés megteremtette a további fejlődés intézményes alapjait. A szakmai képzések kölcsönös elismerésére vonatkozó intézkedések révén megerősödött az egyének országok közötti szabad mozgásának lehetősége. A szakképzési programok, különösen az Erasmus, de a Comett, a Force, a Petra, az Eurotecnet és a Lingua is, amelyek előmozdították a cserekapcsolatokat, a munkamódszerek megújítását és az idegennyelv-tanulást, jelentős mértékben kibővültek.

A társadalmi dialógus területén egy sor alapvető eredményt hozott az új technológiák bevezetését (1987 március), a rugalmas munkaerőpiacot (1991 január), és a szakmai képzés elérhetését (1991 szeptember) érintő közös elvi állásfoglalás.

1991. október 31-e mérföldkő a társadalmi dialógusban. Létrejött a munkadók és a dolgozói szervezetek közötti kollektív alku lehetőségéről szóló európai szintű megállapodás.

A Delors-féle második számú programcsomag javaslatai három fő területet érintenek, ezek: a szervezeten kívülre irányuló tevékenység, a gazdasági és szociális kohézió és az európai országok versenyképességét szolgáló környezeti feltételek megteremtése.

Ami a Közösség alapvető tevékenységét illeti, a szerződés intézkedik az ipar területén és a termelőszervezetekben végbement változásokhoz alkalmazkodó új célkitűzésről, amely a szakképzés területén fő cselekvési programja. Az erre a területre szánt pénzeszközöket a fiatalok és a tartósan munkanélküliek munkaerőpiaci integrációjára, a munkaerőpiacról kiszorult társadalmi csoportokra, valamint a termelés szerkezetében végbement változások által érintett dolgozókra fordítják majd. A bizottság keresi az e célok elérést szolgáló módszereket és eszközöket.

Ami a Közösség versenyképességét növelő környezet megteremtését illeti, a Közlemény emlékeztet arra, hogy a Közösség kutatásra és fejlesztésre fordított erőfeszítései alulmaradnak a versenytársakkal való összehasonlításban. Noha jelentős előrelépés történt a Target '92 program ösztönzésének hatására, az elmúlt években az európai ipar gyengélkedik: kutatási teljesítőképessége hanyatlóban van, a jövő meghatározó technológiai nem sokat ígérnek.

Ma a versenyképességet az emberi erőforrások, a technológia, és a kiszélesedett piacon elért előnyök jobb kihasználása határozzák meg. Ez az oka annak, hogy a Közösség tevékenységében két terület vált hangsúlyossá, mégpedig a kutatás és a szakképzés.

A Közösség tevékenységei irányvonalának megszabásában a Maastricht-i Szerződés arra ösztönöz, hogy ki kell használni az Európa sokféleségéből adódó lehetőségeket, el kell kerülni a párhuzamos erőfeszítéseket, a források szétforgácsolását; a Közösség intézkedéseiben az összetartozás elemeinek kell hangsúlyt kapniuk. A 126-os és 127-es cikkely kiegészítő támogatásokra alapozott új lehetőségeket kínál. A 126-os cikkelyben megfogalmazottak értelmében a Közösség bátorítja a tagállamok közötti együttműködést, és ha szükséges, támogatja és kiegészíti oktatási kezdeményezéseiket. Ez a terület mindeddig nem tartozott a Közösség kompetenciájába. A 126-os cikkely tartalmazza a képzettséget nyújtó oktatás fejlesztésének általános célkitűzését, s ezt összekapcsolja az újonnan alakult Unió állampolgárságát érintő elképzeléssel. A 127-es cikkely felhatalmazza a Közösséget arra, hogy ne csupán az általános alapelveket fogalmazza meg, hanem vegyen részt a szakképzéssel kapcsolatos célkitűzések megvalósításában is.

Az oktatás ügyének felvétele a szerződés keretei közé először az oktatási és képzési politika – a Közösség egészén belül egyeztetett és elfogadott – megközelítését teszi szükségessé; akkor is, ha a megvalósítás kompetenciája továbbra is eltérő marad (egyfelől államközi együttműködés, másfelől kormányzati szintű cselekvés). Az új helyzet lehetővé teszi az ifjúkorhoz kötődő oktatási ciklus helyett az egész életen át tartó folyamatos képzés koncepciójának, mint a Közösségen belüli tevékenység alapjául szolgáló elképzelésnek a kidolgozását.

A szerződés az oktatás és a képzés témakörében speciális területeket jelöl ki alapvető feladatul a Közösség számára, kiemelve annak különleges felelősségét ezek megoldásában.

A II. számú Delors csomagterv harmadik része a pénzügyekkel kapcsolatos további javaslatokat vázolja. A tagországok pénzügyi hozzájárulásának felső határát a nemzeti össztermék 1,2%-ról 1,3%-ára kívánja felemelni 1993 és 1997 között, összhangban azzal, hogy a költségvetésen belül az e célra rendelt pénzeszközök 20 millió ECU-vel növekedtek. A hozzájárulás emelkedésének fő oka, hogy növekedtek a Közösség összetartó ereje biztosításának kiadásai, fokozódott a Közösségen kívülre irányuló tevékenység, valamint az az igény, hogy létrejöjjön egy Európa versenyképességét a kapcsolatrendszer erősítése révén biztosító környezet. Emellett elengedhetetlen a kutatási tevékenység, a szakképzés és szakmai átképzés szerepének újraértékelése.

OKTATÁS, SZAKKÉPZÉS ÉS IFJÚSÁG

Az Európai Közösség létrehozásával kapcsolatos szerződés egyik fejezete

1991 decemberében a Maastricht-i Európa Tanács jelentős változtatásokat javasolt az európai államokat érintő államközi szerződésekkel kapcsolatosan. 1992 februárjában a jogi szakértők együttműködése révén ez a politikai egyezség bekerült az Európai Közösségről szóló Egyezménybe. Az alábbiakban ennek az oktatással és szakképzéssel foglalkozó 126. és 127. cikkelyét adjuk közre.

126. cikkely

1. A Közösség a tagállamok közötti együttműködés ösztönzése, és amennyiben szükséges, tevékenységük teljes vagy részleges támogatása révén hozzájárul a képesítést nyújtó oktatás fejlesztéséhez, tiszteletben tartva a tagállamok oktatási rendszerének felépítését, az oktatás tartalmát, valamint a tagországok kulturális és nyelvi sokféleségét.

2. A Közösség céljai:

- az európai összetartozás érvényre juttatása az oktatásban, főként a tagállamok nyelvének oktatása és kölcsönös megismerése révén;
- az országok közötti mobilitás ösztönzése a tanárok és a diákok számára, többek között a külföldi országban folytatott résztanulmányok és az ott szerzett diplomák elismertetése révén;
- az oktatási intézmények közötti együttműködés szorgalmazása;
- az információk és tapasztalatok intenzívebb cseréje a tagországok oktatási rendszereit érintő azonos problémákról;
- az ifjúsági csereutaknak és az oktatásban, képzésben dolgozó tanárok cseréjének ösztönzése;
- a távoktatás fejlesztésének előmozdítása.

3. A Közösség és a tagországok támogatják az együttműködést más országokkal, az oktatás területén tevékenykedő nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal.

4. Az ebben a cikkelyben jelzett célkitűzések megvalósítása érdekében a Tanács

- a 189/b cikkelyben rögzített eljárással összhangban a Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Regionális Bizottsággal történő egyeztetés után ösztönző intézkedéseket léptet életbe a tagállamokban érvényes törvények és jogszabályozók összehangolása nélkül;
- a Bizottságban minősített többséggel hozott indítvány alapján fogadja el az ajánlásokat.

127. cikkely

1. A Közösség olyan szakképzési politikát fog megvalósítani, amely támogatja és kiegészíti a tagállamok tevékenységét, miközben tiszteletben tartja a szakképzés tartalmi és szerkezeti kérdéseiben fennálló felelősségüket.

2. A Közösség tevékenységének célja:

- alkalmazkodás az ipari termelésben bekövetkezett változásokhoz, elsősorban a szakképzés és az átképzés révén;
- az iskolarendszerű és a felnőtt-szakképzés fejlesztése a munkaerőpiaci integráció és reintegráció elősegítése céljából;
- a bejutás megkönnyítése a szakképzési rendszerbe a tanárok, szakoktatók, és különösen a fiatalok mobilitásának ösztönzése;
- a vállalatok és szakképző intézmények közötti együttműködés előmozdítása a gyakorlati képzés területén;
- az információk és tapasztalatok cseréjének bővítése a tagországok szakképzési rendszereit érintő azonos problémákról.

3. A Közösség és a tagországok támogatják az együttműködést más országokkal, valamint a szakképzés területén tevékenykedő nemzetközi szervezetekkel.

4. A Tanács összhangban a 189/c cikkelyben rögzített eljárással az egyeztetés után a Gazdasági és Szociális Bizottsággal az ebben a cikkelyben jelzett célkitűzések megvalósítását szolgáló intézkedéseket léptet életbe, anélkül, hogy sor kerülne a tagállamokban érvényes törvények és jogszabályok összehangolására.

(fordította: Tót Éva)

